

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DE DUISTERE WATEREN

(AT THE HAWK'S WELL-1917)

Toneelspel in één bedrijf

door

W.B. Yeats

Vertaling: Josephine Soer

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1993

Nr. 2035

Aibric
Zeelui
Dectora

Een mast en een grootzeil, een enorme helmstok, een hoog achterdek dat enkele metersboven het toneel uitrijst en van de achterstevan hangt een lantaren. De zee of de hemel wordt gevormd door een halg-cirkelvormig achterdoek waar men niets van ziet, maar dat een donkere onpeilbare ruimte suggereert. De personen bewegen zich nauwelijks. Men ziet vagelijk een paar zeelui, die samengekropen zijn bij het zeil. Forgael slaapt en Aibric staat bij de helmstok op het verhoogde achterdek.

1e zeeman : Het duurt te lang, véél te lang. Forgael heeft ons nu al overal mee naar toe genomen. Naar elk onherbergzaam deel van de oceaan.

2e zeeman : Geen schip hebben we buitgemaakt de laatste acht weken, geen kuststrook, geen eiland hebben we kunnen plunderen. Het is een hard gelag. Ik begin oud te worden en ik krijg de kans niet om mijn slag te slaan, zodat ik rustig kan gaan leven als een eerbaar man tot aan mijn dood.

1e zeeman: Sinds nieuwe maan zijn we al op zee. Saângepakt op een schip, de tonnen en vaten leeg, mijn keel zo droog als een kurk, alleen maar water om mijn dorst te lessen, dat is nog het ergste.

Forgael : (in zijn slaap) Dat bleke voorhoofd en haar, dat de kleur heeft van vuur!

1e zeeman : Hij beleeft de een of andere krankzinnige droom en geloof me, de dingen die hij droomt zijn net zo krankzinnig als de dingen die hij denkt, wanneer hij wakker is. Hij zal de eerste niet zijn, die krankzinnig wordt van schaduwen en droombeelden.

2e zeeman : Zo is het. Zo denk ik er al een hele tijd over.

1e zeeman : Herinner jij je dat galei, dat we met volle maan tot zinken brachten?

2e zeeman : Jazeker. Die avond waren we allemaal heel rustig en kalm en hij zat daar op zijn oude harp te spelen tot de maan onderging.

1e zeeman : Ik lag te slapen bij de verschansing en ik werd wakker door de harpmuziek en toen gebeurde er iets met mijn ogen. Ik zag de vreemdste dingen. De doden dreven weer op zee en het was net alsof het leven dat hen verliet de vorm aannam van een vogel met een mensengezicht.... Grijs waren ze en plotseling vlogen ze omhoog en ze riepen iets met menselijke stemmen en toen vlogen ze zingend naar het Westen. De woorden, die ik opving waren: "Geluk zonder weerga, geluk waar de zon

weg te voeren van deze wereld en zijn vrouwen naar een plaats waar glanzende vrouwen zijn, die geen schaduw werpen, omdat ze geleefd hebben in een tijd toen de aarde nog niet bestond. Maar ik ben niet van plan hem daarheen te volgen.

1e zeeman : Laten we naar hem toekruipen en hem doden in zijn slaap.

2e zeeman : Ik heb dat allang willen doen, maar ik ben bang van zijn harp. Zij zeggen dat hij macht heeft over iedereen, die hem hoort, wanneer hij er op speelt. Iedereen, met of zonder lichaam, zichtbaar of onzichtbaar en elke man, die luistert, wordt net zo gek als hij.

1e zeeman : Hij kan toch immers niet spelen, nu hij slaapt?

2e zeeman : Maar wie moet dan onze kapitein zijn? Wie moet de koers uitzetten tussen Grote Beer en Poolster en ons weer naar huis brengen?

1e zeeman : Daar heb ik over nagedacht. We moeten Aibric aan onze kant hebben. Hij kent de sterren even goed als Forgael. Hij is een goede zwaardvechter. Doe mee met ons, wees onze kapitein, Aibric. Wij zijn overceengekomen om een eind te maken aan Forgael's leven voor hij wakker wordt. Geen man, die niet blij zal zijn, als dat gebeurd is. Doe mee met ons en je krijgt het kapiteins-aandeel in de winst.

Aibric : Zwijs! Je hebt je door Forgael laten betalen.

1e zeeman : Die betaling was minder dan niets het laatste jaar. We zouden ons nooit tegen hem gekeerd hebben, als hij woord had gehouden en ons naar zeeën gebracht had bezaaid met schepen. Dat was de afspraak. Wat heeft het voor zin om over de wereld te zwerven en te vechten zoals wij als we de kans niet krijgen om méér wijn te drinken en méér vrouwen te kussen dan de brave vredelievende mannen die thuis blijven hun hele leven lang?! Jij wordt net zo'n goede leider als hij was, doe toch mee met ons.

Aibric : En denk jij nu werkelijk, dat ik mee zal doen met mannen zoals jullie en dat ik hem zal vermoorden, die mijn meester is geweest vanaf mijn kinderjaren?
Nec! Mog voor geen miljoen van jullie soort tegen één man als Forgael. Schei toch uit! Jullie zullen nog heel wat anders beleven als je dat zwaard van je uit de schede haalt.

1e zeeman : Je hebt hem wakker gemaakt. Laten we maar gaan, deze kans is tóch verkeken.

(Zeelui af.)

Forgael : Zijn de vogels overgevlogen? Ik kon je stem horen, maar er waren er

Forgael : Weet je het zeker? Ik wordt nooit wakker, alleen als ik bang ben, dat ze overkomen, want zij zijn de enige loodsen, die ik heb. Ik heb ze nu al lange dagen niet gezien en toch moeten er velen zijn, die sterven, steeds opnieuw, in deze wereld.

Aibric : Ze hebben je bijna gek gemaakt en de scheepslieden staan je al naar het leven; wát het ook mag zijn, dat jouw oren hebben opgevangen, het voert je naar je dood.

Forgael : Nee, niet waar. Ze hebben beloofd.....

Aibric : Ik ken hun beloften. Je hebt het me allemaal verteld. Ze zullen je brengen tot een ongekende hartstocht, naar een vreemde liefde, die niet van deze wereld is, een onsterfelijke vrouw denk je te vinden, een die geen schaduw werpt, omdat zij onaards is. Maar dat is alles dwaasheid. Laat het schip keren, zeil huiswaarts, word de liefste van een mooie vrouw; wees tevreden met een leven gelijk aan dat van anderen en verjaag alle dromen, die zinloos zijn. De wereld heeft mooie vrouwen, die elke man behagen.

Forgael : Maar hij, die hun liefde verwerft, zoals dat gebruikelijk is, bemint in kort verlangen en valse hoop en tederheid des vlezes. Hij ondervindt, dat zelfs het bed der liefde, dat in de verbeelding de bringer van eeuwige vrede scheen te zullen zijn, niet méér genot brengt, dat een beker wijn, die men aan de lippen zet en even kort van duur.

Aibric : Al degenen, die ooit bemind hebben, hebben bemind op deze manier.... Er is geen andere.

Forgael : En toch is er nooit een kus gewisseld tussen twee gelieven of zij meenden, dat er nog een ander was, vlakbij en hun ogen werden vochtig, omdat zij die niet konden vinden.

Aibric : Jawel, wanneer ze twintig zijn, maar later in hun leven aanvaarden zij een kus, voor wat een kus waard is en de droom laten ze gaan.

Forgael : Het is geen droom,
het is de werkelijkheid, die onze hartstocht maakt
tot lampeschijnsel...nee!...géén lamp, de zon!
Dat, waar de lippen van de hele wereld naar dorsten
moet ergens te vinden zijn.

het kan zijn, dat de doden het toevallig tegenkomen,
of zij die nooit geleefd hebben, een sterfeling kan het niet.

Forgael : Ik zal dit als enige sterfeling, vinden.

Aibric : Zoek het toch in de bewoonde wereld
of spring in zee en maak een einde aan een reis
die geen ander einde heeft.

Forgael : Ik kan je geen antwoord geven.
Niets zie ik duidelijk, alles is één groot geheim.
Toch brandt er soms een fakkel in mijn hoofd,
die alles verlicht, maar als hij dooft
resten mij slechts beelden, vergelijkingen,
het mystieke brood, de sacramentele wijn,
de rode roos, waar de twee lijnen van het kruis,
lichaam en ziel, slapen en waken, dood en leven,
bijeen komen tot één universele vreugde.
Wat anders kan de roos zijn? Wonderbaarlijke kreten,
oude verhalen over mystieke huwelijken.....
onmogelijke waarheden? Maar als de fakkel brandt
is alles waarheid wat onmogelijk leek
en ik versmelt in de oneindigheid.

(Zeelui komen op)

1e zeeman : Kijk! Daar! In de mist! Een specerijenschip!

2e zeeman : We zouden haar nooit hebben opgemerkt, als die zoete geur niet was
overgewaaid. Amber en sandelhout en alle kruiden, die de heksen
meevoeren uit het Oosten waar de zon op gaat.

1e zeeman : Nee, het is kostbare hars en kaneel, wat je ruikt!

Forgael : (Die het roer overneemt van Aibric) De onsterfelijken
hebben zich aan hun woord gehouden, zij betalen met klinkende munt.

Aibric : Pak het touw en maak haar ^svat, terwijl wij haar gaan plunderen.

1e zeeman : Er staat een koning op het dek en een koningin. Waar één vrouw is,
zijn er stellig meer.

Aibric : Stil, niet zo hard, anders horen ze ons.

1e zeeman : Ze kunnen ons niet horen, ze zijn te veel in elkaar verdiept. Kijk!
Hij buigt zijn hoofd en kust haar op de mond.

2e zeeman : Als ze merkt dat er hier aan boord óók sterke kerels zijn, zal
het haar uiteindelijk nog wel meevallen.

Die koninginnen zijn meer gesteld op de rijkdommen en de grote naam,
die zij krijgen bij hun huwelijk, dan op een wakkere zeeman met een
krachtig lijf.

2e zeeman : De enige echte kerels zijn rovers.

Vandaar dat zowat de hele wereld op kromme poten door het leven
scharrelt.

Aibric : Nu enteren! Overmeester de bemanning terwijl ze nog slapen.

(Zeelui en Aibric gaan af. Men hoort zwaardgekletter
en geschreeuw van het andere schip, dat men niet zien
kan vanwege het grootzeil.)

Forgael : (Die aan het roer is blijven staan) Kijk! Kijk! Daar komen ze!

Zeemeeuw, Jan van Gent of duikvogels, maar met het hoofd
van man of schone vrouw!

Even staan zij doodstil in de lucht boven de mast
om te wachten op hun vrienden, maar als de vrienden zijn gekomen,
dan vliegen zij weg langs hun eigen geheime paden.

Hier een...en daar.....daar twee.....daar vijf.

En nu een zwenking, heel plotseling, daar gaan ze
naar de andere kant en hoger in de lucht,
steeds hoger en verder weg, de vrienden zijn gevonden,
daar gaan ze naar hun geliefden toe,
bijna versmolten in de hoge luchten,
zwerfend langs de wonderige banen van het Oosten.

Maar....waar wachten ze nog op? Waarom
blijven ze cirkelen om de mast?

Ah! Nu kijken ze allen recht naar beneden, zij
vertellen mij, wat de Wewig-Levende hun ingeeft,
over die onaardse schaduwloze vrouw
en het einde van de wereld. Ik hoor hun boodschap,
maar het is één groot geheim. Eén roept mij iets toe over
"liefde en haat". Nog voor hij is uitgesproken
begint een ander te roepen.

over "liefde en dood" en "slapen en waken."

Die roep wordt overstemd door ander roepen:

"Wat kunnen wij doen, wij zijn immers schaduwen?" Alles geheimenis
en ik word dronken van een duizelend licht.

Maar waarom blijven ze daarboven talmen?

Waarom blijft ge cirkelen? Waarom dralen?

Waarom volgt ge niet Uw liefste wens

nu ge de beschikking hebt over blij-gevleugelde lijven?

Ze hebben het te druk, daar hoog boven in de lucht,

zij horen mijn stem niet...Maar waarom dat cirkelen?

(De zeelui komen terug. Dectora is bij hen.

Forgael draait zich om en ziet ze.)

Wat is er? Waarom zijn alles ogen gericht op mij?

Gij zijt niet het klokhuis van deze wereld, nee! Nee!